

תצפית זני מלון כתומים בהדליה במנהרה עבירה, עין יהב אביב 2006/7

יורם צביאלי, רבקה אופנבך, רמי גולן, ישראל צברי - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית
אביתר איתאל - שה"מ, לה"ד נגב משרד החקלאות
שמשון עומר - אגף הירקות, שה"מ משרד החקלאות
איתי גל - עין יהב

תקציר

בתצפית זנים שנערכה בשטח מסחרי של משק משפחת גל בעין יהב הוצגו ארבעה זני מלון. שתילי מלון נשתלו במנהרה עבירה (23/1/07) וגידול הצמחים נעשה בהדליה. יבול הזנים בתצפית עמד בין 6.9 – 8.9 ק"ג/מ"ר ביבול הכללי ו- 2.7 – 4.8 ק"ג/מ"ר יבול ליצוא. הפגמים העיקריים שגרמו לפסילת פרי ליצוא היו עודף גודל פרי (במיוחד זנים 6822 ומגינטה) ובעיות רישות הקליפה (זן 6822). הזן 6804 (גלפז, גליה כתום) בעל מופע יפה, הניב פרי רב יחסית (71%) בגדלים 5+6 המועדפים ליצוא, בחודשי קטיף אפריל – מאי בהם הפדיון גבוה ביצוא, לעומת כמויות אפסיות של פרי בחודשים אלו ביתר הזנים. יש לציין בנוסף את הצימוח המאוזן של הזן 6804 לעומת צימוח יתר נמרץ ביתר הזנים ואת עמידותו של הזן 6804 לקימחון, תכונה המשחררת את החקלאי ממטלה מכבידה של ריסוסים רבים. לאור ההתעניינות הקיימת בשווקי היצוא ובשוק המקומי בפרי מלון ובניית נישה של צרכנים לפירות אלו מוצע לכלול את הזן 6804 (גלפז) ברשימת הזנים המומלצים לגידול. יש המשיך ולבדוק בעונה הבאה זנים נוספים מטיפוסי קנטלופ וגליה בעלי ציפה כתומה מטיפוח ישראלי וחברות מחו"ל, אשר עשויים להיות בעלי פוטנציאל יבול ואיכות גבוהה ליצוא ולשוק המקומי לגידול בתנאי הערבה.

תודות לחברות הזרעים הזרע וים תיכון זרעים על השתתפותן במימון הניסוי. למשפחת גל על הטיפול בשטח, לאלי ברדוגו, דורית חשמונאי וסווטלנה גוגיו מתחנת יאיר על הטיפול המסור בפרי.

מבוא

המלון האביבי הינו מרכיב חשוב בסל הגידולים בערבה התיכונה. שטח הגידול האביבי עמד בעונת הגידול 2006-2007 על כ-2,000 דונם, רובם בהדליה במנהרות עבירות (חממיות) במושב עין יהב. בעונות הגידול האחרונות הורחב סל הזנים המוצע ע"י חברות הזרעים לחקלאים לגידול ליצוא ולשוק המקומי והוכללו בו במקביל לזנים טיפוסי גליה קלאסית גם זנים בעלי ציפה כתומה, גליה בעלי ציפה כתומה, קנטלופ ושרנטיה. זני מלון בעלי ציפה כתומה עשויים להרחיב את היקף הגידול ולתרום לרווחיותו. במטרה לבחון את פוטנציאל היבול ואיכות הפרי בזנים אלו, הועמדה תצפית גידול במנהרה עבירה בשטח גידול מסחרי בעין יהב.

שיטות וחומרים

התצפית נערכה במנהרה עבירה בשטח מסחרי (משק איתי גל) במושב עין יהב. מנהרה ברוחב 6 מטר, אורך 105 מטר, מכוסה פוליאיתילן IR 100 מיקרון, מטיפוס המנהרות הנפוץ בגידול באזור. 4 זנים (שמות הזנים והעמידויות וחברות הזרעים מפורטים בטבלה 1) נשתלו בשטח (23/1/07). גודל חלקה 7 מטר ערוגה, משני צידי השביל, 18.2 מ"ר, טפטוף כל 50 ס"מ, שתול לסירוגין אחד או שני צמחים בקן, 3 צמחים למטר ערוגה,

עומד מחושב של 2,000 צמחים לדונם. הצמחים הודלו על רשת הדלייה. חורי אוורור נחתכו בפוליאתיילן עם התקדמות הגידול. מנהרת הניסוי הושקתה, דושנה וטופלה כנגד מזיקים ומחלות כחלק מהשטח המסחרי. קטיף החל ב- 29/4/07 ונמשך עד 20/6/07 (מועד אחרון לגידול לפי צו הסניטציה). סה"כ נערכו 10 קטיפים. הפרי הועבר לתחנת יאיר ומוין במרכז האיכות ביום קטיף לסוגי איכות. דגימות פרי באיכות יצוא הושהו בתנאי סימולציה ליצוא למשך 14 ימים ב-4 מ"צ ו-3 ימים ב-20 מ"צ. לאחר תקופה זו נבדקו הפירות שוב לקביעת איכותם לאחר השהייה. תוצאות היבול ואיכות הפרי מוצגות בפירוט בטבלאות.

טבלה 1: זני התצפית

זן	חברה	תיאור הזן	עמידויות
6804 גלפז	הזרע	מראה חיפון טיפוס גליה, ציפה בצבע כתום, פרי בינוני	עמידות לפוזריום 1+2, עמידות לקימחון וכשותית
6822	הזרע	קנטלופ איטלקי, שרנטיה מרושת, פרי גדול	עמידות לפוזריום 1+2, סבילות בינונית לקימחון
מגינטה	ים תיכון זרעים	קנטלופ, פרי גדול ציפה בצבע כתום עז	עמידות לפוזריום 0+1+2
מגריט	ים תיכון זרעים	קנטלופ, פרי בינוני	עמידות לפוזריום 0+1+2

תוצאות ודיון

יבול הזנים בתצפית (טבלה 2) עמד בין 6.9 – 8.9 ק"ג/מ"ר ביבול הכללי ו- 2.7 – 4.8 ק"ג/מ"ר יבול ליצוא. תוצאות מדבק האיכות לאחר השהייה מפורטות בטבלה 4. התפלגות היבול לפי הסיבות לפסילת הפרי מוצגת בטבלה 3. מכיוון שמדובר בתצפית, לא ניתן לבצע ניתוח סטטיסטי לתוצאות. הפגמים העיקריים שגרמו לפסילת פרי ליצוא היו עודף גודל פרי (במיוחד זנים 6822 ומגינטה) ובעיות רישות הקליפה (זן 6822). הזן 6804 (גלפז, גליה כתום) הניב פרי רב יחסית (71% בגדלים 5+6 (טבלה 5) המועדפים ליצוא, בחודשי קטיף (טבלה 6) בהם הפדיון גבוה ביצוא (אפריל-מאי) לעומת כמויות אפסיות של פרי בחודשים אלו ביתר הזנים. יש לציין בנוסף את התרשמותנו מהצימוח המאוזן של הזן 6804 לעומת צימוח יתר נמרץ ביתר הזנים ואת עמידותו של הזן 6804 לקימחון, תכונה המשחררת את החקלאי ממטלה מכבידה של ריסוסים רבים.

סיכום

בתצפית הזנים נבדקו זנים בעלי ציפה כתומה מטיפוסי קנטלופ וגליה. בלט במיוחד בתכונותיו וביבולו הזן 6804 (טיפוס גליה). לאור ההתעניינות הקיימת בשוק היצוא ובשוק המקומי בפרי מלון ובניית נישה של צרכנית לפירות אלו מוצע לכלול את הזן 6804 (גלפז) ברשימת הזנים המומלצים לגידול. יש המשיך ולבדוק בעונה הבאה זנים נוספים מטיפוסי קנטלופ וגליה, בעלי ציפה כתומה מטיפוח ישראלי וחברות מחו"ל, אשר עשויים להיות בעלי פוטנציאל יבול ואיכות גבוהה ליצוא ולשוק המקומי לגידול בתנאי הערבה.

טבלה 2 : מרכיבי היבול

זן	יבול כללי (ק"ג/מ"ר)	יבול יצוא (ק"ג/מ"ר)	יצוא (%)	יבול פסול ליצוא (ק"ג/מ"ר)
6804	7.8	4.8	60	3.1
6822	8.9	2.7	31	6.2
מגינטה	6.9	3.3	46	3.7
מגריט	7.3	4.4	60	2.8

טבלה 3 : התפלגות הפרי הפסול ליצוא (%) לפי סיבת הפסילה

זן	יבול פסול ליצוא (ק"ג/מ"ר)	גדולים מגודל 4 (%) [#]	רישות חלקי (%)	השחרות (%)	רקבונות (%)	אחרים (%)	סידוקים (%)	קטנים מגודל 10 (%)
6804	3.1	16	55	19	3	3	3	0
6822	6.2	27	66	0	0	2	5	0
מגינטה	3.7	41	41	0	0	5	11	0
מגריט	2.8	7	82	4	0	4	4	0

[#] אחוזים מכלל יבול פסול ליצוא.

טבלה 4 : מבדק איכות לאחר השהייה

זן	מוצק מאוד (%)	מוצק (%)	רכים (%)	התמוטטות חיצונית (%)	גיינגיים (%)	פנימית (%)	רקבון (%)	עוקץ (%)	TSS (%)	ציון איכות (1-10)
6804	54	44	0	38	38	10	1	4	10.2	3.2
6822	97	3	0	38	0	41	18	3	10.3	5.8
מגינטה	98	2	0	40	5	29	6	2	11.1	5
מגריט	96	4	0	31	7	83	4	0	10.8	4.2

השהייה : 14 יום ב-4 מ"צ ועוד 3 ימים ב-20 מ"צ. מרכיבי ציון האיכות : מוצק מאוד 20%, פרי רך 30%, התמוטטות חיצונית 10%, גיינגיים 30%, התמוטטות פנימית 10%.

טבלה 5 : התפלגות היבול העונתי ליצוא לפי גודל הפרי

גודל פרי							זן
9	8	6קטן	6גדול	5	4		
0	0.2	0.3	1.2	2.2	0.9	(ק"יגמ"ר)	6804
0	4	6	25	46	19	(אחוזים)	
0	0.1	0	0.1	1.1	1.4	(ק"יגמ"ר)	6822
0	4	0	4	41	52	(אחוזים)	
0	0	0.1	0.2	1.6	1.4	(ק"יגמ"ר)	מגינטה
0	0	3	6	48	42	(אחוזים)	
0	0.2	0.4	1.3	2.4	0.1	(ק"יגמ"ר)	מגריט
0	5	9	30	55	2	(אחוזים)	

טבלה 6 : התפלגות היבול לגודל פרי לפי חודשי קטיף

גודל פרי						יבול יצוא חודשי			זן
9	8	6קטן	6גדול	5	4	חודש קטיף	קטיף (ק"יגמ"ר)	(%)	
0	0	0	0.3	0.4	0.3	4	1	21	6804
0	0.2	0.2	0.9	1.6	0.6	5	3.6	75	
0	0	0	0	0.1	0	6	0.2	4	
0	0	0	0	0.3	0.4	4	0.7	25	6822
0	0	0	0	0.5	0.9	5	1.6	57	
0	0	0	0	0.3	0.2	6	0.5	18	
0	0	0	0.1	0.3	0.1	4	0.5	15	מגינטה
0	0	0	0	1.1	1.1	5	2.3	70	
0	0	0	0	0.2	0.2	6	0.5	15	
0	0	0	0.1	1.8	0.1	4	2	37	מגריט
0	0.2	0.2	1	1.3	0.1	5	2.8	52	
0	0	0.1	0.2	0.2	0	6	0.6	11	